

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENECE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Dajte nam značaje!

Resnična kultura je odraz celega človeka. Razni socialni, pedagoški, umetniški in podobni programi oz. struje ne ustvarjajo kulture, ker večinoma ne posvečajo poglavitne, pažnje osnovni vrednoti kulture, ki je: **značaje, vzgojen in plemenit človek**. Navadno je veliko besed in površnega znanja, duševnih in srčnih plemenitštev pa je zelo malo. »Izobraženec« je danes vsesplošni ideal, kar je vsakdanje povedano: lepa obleka, mnogo časopisnega znanja in velika porcija predrznosti. Čast in morala, vera in krepost so za »neizobraženca«. Odtod pojav tu v naši vasi! Du Prel piše: »S strahom opazujemo, da prodira vednost v vse ljudske plasti, zaostaja pa moralni in verski razvoj naroda.«

»Kdor nima značaja, ni človek, je stvar«, pravi Chamfort. Vsak človek ima svojo naravo, ki je najgloblji vir in sredstvo življenja. Človeška narava je osebna, obdarjena s svobodno voljo in razumom, ki vodita človeka po poti Lepega, Dobrega in Resničnega in ga po milosti božji ožarjena spremljata v nadnaravo, ki je edini cilj in končni smoter razumnega življenja. Vse to valovanje in preoblikovanje kreposti in strasti, čustev in žrtv, plemenitih dejanj ljubezni in srca pa izražuje življenja polni značaj, ki je tako rekoč v vsaki naši kretnji in dejanju viden izraz osebnosti. Razvoj osebnega značaja bi privedel naš narod zopet do preprostosti, do čistosti in miru. Značaj zadevuje celotno človeško bistvo, v vsem mišljenju, govorjenju in dejanju. Ako hoče biti popoln, cel človek, mora izoblikovati svoj značaj. Odtod tudi vsa sila življenja, zgleda, dela in ustvarjanja. Naša naloga ni, da veliko vemo, ampak da smo zelo dobri —.

Velika zmota je, da cenimo inteligenco višje kot značaj, da inteligenci marsikak pregrešek spregledamo, dočim je značaj večkrat nižja kultura. Inteligenca je, ako je nevzgojena, neprimerno bolj škodljiva kot koristna. Kult inteligence je sodobna bolezen, ki rodi same izrodke. Postavljamo spomenike raznim junaštvom in umskim prvakom, vsa sila etosa, ki se skriva v delavski ali kmetijski materi z 10 ali še več otroki, je brez priznanja, kot je ničvreden cestni pometaj, ki je v svoji zvestobi in delavnosti zgled inteligenci. Napačno pojmovanje življenja!

Napačno je namreč mnenje, da učenje in inteligenca sama po sebi človeka izboljšujeta. Em. Kant pravi: »... ki smo v mnogočem napredovali v umetnosti in znanosti, mi smo prenasiteni s civilizacijo...«, do tega pa, da bi zato bili visoko moralni, še veliko manjka.

To je osnovni problem: Šola, ki odpira te dni zopet vrata naši mladini, naj se zaveda velikega zvanja, ki ga prevzema z vpisom otroka v učilnico. Pred učitelja je postavljeno bitje, ki v svoji pravni in nadnaravni vrednoti predstavlja veliko dragocenost, ki ni v zmognostih sprejemanja učne vsebine, ampak v duši, ki ji je viden izraz čist sijaj oči. Ako ne vidi vzgojitelj — in to je učitelj osnovnih šol — v otroku predvsem duše, ki jo mora razviti do močne popolnosti, potem s svojim znanjem ne bo ustvarjal značaje, ki so pogoj vsakega resničnega napredka osebe in naroda. Seveda mora biti tudi sam na visoki verski in moralni stopinji, da je živ zgled in kažipot mladini. Starši so upravičeni, da merijo učenje z merilom morale in religije, ako hočejo, da bodo njih otroci dušno čisti in telesno zdravi.

Naša mladina tja do vseučilišča strada in žepa po pravi vzgoji značaja. Obnova značaja bi dovedla tudi do pomladitve našega duševnega življenja. »Fantje, jaz sem mlad,« je dejal Krek pri petdesetih letih. Mladost in značajnost sta neusahljiva vira prožnosti in kreposti.

Teža vzgoje leži na vzgojiteljih! Učiteljska služba naj bo vzgojiteljska! Oblikovanje duše v prostosti božjega otroštva! V Bogu iskati smer, v Njem je cilj in moč in uspeh, to so aksiomi prave vzgoje in kulture. Kdor se v vzgoji odtujuje Bogu, te vzgaja. Zato moremo odvrniti prokletstvo umirajočega zapada, ki tone v svojem znanju, a služi »neznanimu bogu«, s tem, da po sv. pismu, ki nam je najboljši pedagoški usmirjevalec, uredimo način šolanja naše mladine, ki jo v prvi vrsti prav vzgajamo. A. K.

Rezultati letalske tekme Male antante

Varšava, 2. sept. AA. Včeraj objavljeni rezultati s tekmovanja Male antante in Poljske kažejo še nadalje isto sliko.

Prvo nagrado predsednika poljske republike Mošičkega je dobil jugoslovski Aeroklub. Drugo nagrado poljske republike je dobil češkoslovaški Aeroklub. Individualne nagrade se razdele takole:

Prvo nagrado 9000 poljskih zlotov (57.000 Din) dobila jugoslovski letalec Sintič in Lukanič, drugo individualno nagrado 6000 poljskih zlotov (38.000 Din), dobila češkoslovaška letalka Klepa in Frank, tretjo individualno nagrado 4000 poljskih zlotov (25.000 Din), dobila jugoslovski letalka Novak in Mandrašević. Nagrada princa Pavla Karadjordjeviča pripade takisto Jugoslaviji.

Pred veličastno manifestacijo naše slave in edinstva

Belgrad, 2. sept. m. Prestolnica se pripravljala za veličastno manifestacijo, kakršne v naši državi še ni bilo. 6. september bo vsekakor značilen, zato je razumljivo, da se vršijo priprave kar najbolj vedno. Nad 50.000 vojaštva bo zbranega v Belgradu takrat in bodo zastopali našo hrabro vojsko ob priliki zamenjave starih zastav z novimi. Danes so že prispeli polki, ki nosijo ime članov kraljeve rodbine. Ti polki so prišli v polni opremi, dočim ostali polki še prihajajo. Polki, ki nosijo ime članov kraljevske rodbine, so: 6. pešpolk Nj. Vel. kralja Aleksandra, 14. pešpolk Nj. V. prestolonaslednika Petra, 5. konjeniški polk Nj. V. kraljice Marije, 8. konjeniški polk kraljeviča Andreja, topniški polk kraljeviča Tomislava. V teku današnjega dne je prišel 5. letalski polk. Največjo pozornost so vzbudili tanki, ki so z velikim hruščem vozili iz postaje na Banjico.

Glavni del čet pa prispe jutri, ko bodo prispele tudi vse delegacije s slavnimi starimi zastavami. Minister za vojno in mornarico general Stevan Hadžić je dal ob tej priliki »Vremenu« tole izjavo:

»Kakor veste, bo na rojstni dan kraljevega prestolonaslednika Petra naša vojska dobila nove zastave in oddala svoje stare, s slavo venčane zastave. Pri tej priliki hočemo dati največjo čast našim slavnim vojnim zastavam, kakor tudi stvarnosti, ki je z uporno in težko borbo bila dosežena pod temi zastavami. Radi tega se je tem svečanostim dal širok značaj, da bi jim mogli prisostvovati tudi starejši bojovníki, ki so se borili pod temi zastavami, njihovo pokolenje, kakor tudi tisti, ki so v aktivni službi, in tisti, ki so v rezervi. 6. septembra bodo stare zastave zamenjane in bodo izročene nove zastave. Država bo oddala največje

spoštovanje tako tem našim vojnim znakom, pod katerimi smo se borili za osvoboditev in zedinjenje, kakor tudi novim jugoslovanskim zastavam, ki jih nosijo nova jugoslovanska pokolenja. V starih zastavah bo novi naraščaj lahko videl vzgled, kako se je branila domovina, kako se je brez ozira na težave in žrtve borila za osvobodjenje in zedinjenje. Stare vojne zastave bodo shranjene v kraljevem mavzoleju na Oplenju, kamor jih bodo prinesli istega dne, ko bo v kraljevo cerkev pripeljana tudi truplo velikega vodje Karadjordja, prvega nositelja ideje zedinjenja in prvega najstarejšega borca za uresničenje te nove ogromne naloge, za čije izvršitev je bilo potrebno celo stoletje in brezštevne žrtve. V cerkev na Oplenju bodo obenem prnešene tudi tri zastave Karadjordja, pod katerimi se je z ustaši leta 1804 junaško boril za svobodo svojega naroda.«

Drugi dan tržaškega procesa

Po prvem dnevu razprave

Kaj so zakrivali obtoženci?

Ogromna obtožnica, sestojeca iz 88 zvezkov, katero je tajnik bral prvi dan procesa, je juridična posebnost po tem, da obtožuje 80 ljudi, dočim jih sodijo v sedanjem procesu samo 18. Tajnik je čital celo serijo nič manj kot 100 zločinov, od katerih pa je pred tržaški preki sod postavljenih 18 ljudi za grešilo po dokazih obtožnice samo bombni atentat na »Popolo di Trieste«, položilo bombo pod svetilnik zmag, ki pa ni eksplodirala, in pa zažgalo tri šole v tržaški okolici, oziroma jih zažgati skušalo. Kakšna je bila dejanska zveza med temi atentati in ostalimi, katere obtožnica pripisuje neki tajinstveni »organizaciji«, pa se iz obtožnice ne razvidi; niti dolžijo tega današnjih obtožencev drugi, niti jim to dokazuje ali dokazovati skuša državni pravdnik. Pričakujemo, da nam to juridično osebnost obtožnice pojasni tržaški »Piccolo«, ki danes zopet z nami obirno polemizira o tem, komu Julijska pokrajina zgodovinsko in etnološko pripada — stvar, ki sploh ni noben problem —, niti z eno besedico pa se ne dotika problema obtožnice, ki obstoji v tem, da je nerazumljivo, zakaj, če res obstoja zveza med vsemi delikti, se ne vrši proces proti vsem 80 obtožencem skupaj?

Atentati neznanih avtorjev

Obtožnica navaja vse mogoče delikte na podlagi karabinjerskih raportov, katerih današnji obtoženci očitno niso zagrešili, pa obtožnica tudi ne pove, kdo da jih je. Med te spadajo n. pr. poskušani požig otroškega vrca v Tolminu, poskušeni umor slovenskega fašista Kureta v Dolini, požig v Lohvah, poskušeni umor policaja Fonda, eksplozija municijskega skladišča na Proseku, poskušena požiga šol v Brancini in Skrbini, atentat na milično vojašnico v Sv. Petru na Krasu, katerega žrtev je bil slovenski fašist Kerševan, poštni vlom v Remčah pri Gorici, uboj fašista Blazine v Hrenovcih, uboj fašista Cerkvénika v Skocijanu, skrivnostni umor soprogov Marangon v Ricmanjih in nekaj manjših zadev kakor n. pr. poškodovanje nekega laškega napisa na nekem pokopališču v okolici — vse delikti in prestopki, kojih avtorji so do danes čisto neznani, oziroma jih obtožnica ne pove.

Kar se torej tiče 18 obtožencev, navaja obtožnica bistveno sledeče: 10. februarja l. l. je eksplodirala bomba v uredništvu »Popola di Trieste«, 3. marca nato so poskusili zažgati šolo na Zgoniku, 26. marca pa je bil izvršen poskus požiga v šoli na Katinaru. Policijska poizvedovanja, kdo je te čine zagrešil, dolgo niso imela nobenega uspeha. Policija je sicer izpraševala 69 let staro Marijo Lončar, ki je pol ure pred eksplozijo šla po stopnicah iz poslopja in baje dva človeka srečala, toda starka se še do današnjega dne ničesar ne spominja.

Kako so prišli obtožencem na sled

Na sled pa je prišla policija šele vsled neke izjave v privatnem razgovoru, ki jo je storila Zofija Frančeskin, ki ima s svojim možem Hilarijem v Gorici malo trgovino in ki sedi tudi med obtoženci. Policija je namreč 11. aprila zvedela, da je Frančeskinova v privatnem razgovoru o tem atentatu govorila in namigavala na neko »organizacijo«, s katero je v zvezi imenovala Lojzeta Spangerja, mizarja na Proseku.

Spangerja so nato spraševali in je spočetka vse tajil, pa je prisiljen po vztrajnem spraševanju priznal, da je od Zvonimira Miloša zvedel, da hoče izvršiti bombni atentat na redakcijo P. d. T. Pozneje pa je izdal zadevo v celoti. L. 1929. da ga je najel Anton Ukmar iz Proseka, ki se zdaj nahaja v Jugoslaviji, da naj izvrši požig v otroškem vrtcu na Proseku. Tega čina so se razen njega in Ukmarje udeležili še Vladimir Štoka in Karel Rupel. Potem, ko se je s tem dejanjem izkazal, so ga baje predstavili advokatu dr. Šiligoju v Gorici, ki da je bil vodja tajne »organizacije«, nakar je bil predstavljen akademiku Zorku Jeliniču, ki ga je uporabljal za kurirja med Gorico in Trstom. Razširjal je tajne manifeste in raznašal prepovedane liste. Udeležil se je tudi nekega tajnega sestanka, katerega sta se udeležili, kakor trdi obtožnica, tudi dve neznani osebi v milični uniformi.

Spangjer je izpovedal, da so avtorji bombnega atentata tako na uredništvu »Popola di Trieste« kakor na svetilnik zmag Miloš, Bidovec in Marušič. Spangjer je tudi priznal, da je skupaj s Štoko, Obadom in Ruplom skušal zažgati šolo na Zgo-

niku. Kar pa se tiče drugih požigov, ne ve, kdo jih je storil, misli pa, da člani »organizacije«.

Nato so zasliševali Miloša, ki je spočetka tudi vse kategorično zaničal, je pa priznal potem, ko je bil konfrontiran s Spangjerjem, ki mu je v obraz ponovil svoje izpovedbe. Nato je natančno opisal atentat na uredništvo »Popola di Trieste«, ki ga je izvršil skupaj s Valenčičem in Bidovcem. Moralnega avtorstva sta Miloš in Bidovec okrivila Franca Marušiča, kateri da jim je dal ta nalog.

Bidovec je vrh tega priznal, da je hotel zažgati šolo v Katinaru.

Vse do konca pa je obtožbe zaničal Urbančičev prokurist s Knežaka Valenčič, ki je šele 18. avgusta l. l. iz ječe v Rimu napisal preiskovalnemu sodniku znano pismo, v katerem svojo udeležbo pri atentatu na »P. d. T.« priznava, dolžec Vadvajala, da ga je le ta zapeljal; kako je to pismo, od katerega si obtoženec gotovo obeta spremenitev smrtno kazni, katero z gotovostjo pričakuje, nastalo, tega seveda ne zveemo.

General Cristini in ranjeni fašisti Missori

Jako se je opazilo na včerajšnji obravnavi, da je predsednik prekega sode, fašistični poslanec in general milice Cristini, ki je prišel v dvorano od atentata na »P. d. T.« ranjeni Missori, ki je prišel kot oškodovana stranka, Missorija pozdravil in se z njim razgovarjal.

Priče same uradne osebe

Nenavaden pogled so nujale tudi klopi, kjer sedijo priče. Od 36 prič jih je namreč nič manj kot 26 samih policijskih kvestorjev, karabinjerskih častnikov in podčastnikov, fašističnih funkcionarjev, med njimi prosluli kraški poitalijanevalce Grazioli, in policijskih komisarjev. Od ostalih prič je najvažnejša starka Marija Lončar, ki pa, kakor že povedano, nič ne ve.

Za navade v Italiji, kdor jih ne pozna, je značilno, da so vseh 18 obtožencev prignali v dvorano privezane drug na drugega na eno samo dolgo verigo. Da jih smatrajo za zelo nevarne, je dokaz to, da ne sedijo samo vsi za debelo železno kletko, ampak da v kletki sami za vsakim stoji karabinjer z nabasano puško.

Tajni dokumenti

Za misterioznost, s katero obdaja oblast veleizdajniški proces, je značilno, da obstajajo neki tajni dokumenti, ki jih je g. general Cristini našel na razpolago zagovornikom obtožencev. Čemu naj ti dokumenti advokatom služijo, je zaenkrat uganka; pravijo pa, da so silno važni.

Dočim so prvotno mislili, da bo proces trajal samo pet dni, pravijo sedaj, da se utegne zavleči osem do deset dni.

Fašisti zahtevajo naistrožjo kazen

Nekaj jako značilnega, kar se drugod ne prakticira, je tudi to, da ital. listi objavljajo pozdrave fašističnih organizacij predsedniku izrednega tribunala, v katerih spričo procesa pozivljajo preki sod, naj neizprosno obsodi obtožence. Tako n. pr. je telegrafiral fascio iz mesta Iesi: »Jesenski fašisti, spominjajoč svetlo podobo mučenika, tovariša Guida Nerija, zaupno čakajo, da bo roka pravice neizprosno zadela infamne atentatorje.«

Razprava se nadaljuje

General Cristini prebral antifašistične liste in letake

Trst, 2. sept. (Od našega poročevalca.) Sodna razprava proti 18 slovenskim obtožencem se je danes popoldne nadaljevala. Razpravna dvorana je bila nabito polna občinstva. Na prostorih, določenih za inozemske zastopnike, je bilo videti konzule raznih držav, v prvi vrsti poljskega generalnega konzula Kliakowskega, dalje brazilskega in danskega konzula, zastopnika svobodnega mesta Gdanskega in druge.

Današnji dan so se čitali obsirni pravdni spisi. Predsednik general Cristini je prebral najvažnejše članke slovenskih letakov, ki so se razdeljevali med Slovence v Julijski Benečiji. Neki letak »Primorskega glasa« od 15. maja 1929, ki je bil tiskan na Dunaju, pravi med drugim:

»Nič več ne more zadržati vstaje med našim narodom. Slovenski narod živi v Primorju kakor

Kako opisujejo obtožence

Glede obtožencev samih pravi n. pr. »Piccolo« — če se ne oziramo na zasramovanja in grdenja, ki hočejo iz obtožencev v celoti napraviti prave zločince od rojstva in jim odrekati vsak idealizem — da se zaenkrat vsi vedejo naravnost cinčno in da ne kažejo nikakega kastrni kesanja. Nekateri so se celo, ko je tajnik prebral serijo sto zločinov takozvane »organizacije«, porogljivo smehljali. Tako vsaj trdi »Piccolo«, ki pristavlja, da je bil ta smehljaj »bedasti smehljaj divjakov«. Tudi »Popolo di Trieste«, ki se posebno trudi v kopienju grdičnih izrazov iz vokabularja proste ulice, je mnenja ali se vsaj dela tako, da se na obtoženceh ne pozna absolutno nobena inteligenca, da so le neke vrste primitivne živali, polne sovraštva napram kulturi in kulturnim ljudem, kakršni so Italijani. Tudi ta list pravi, da obtoženci ne kažejo nobenega znaka kesanja ali kaj temu podobnega. Edino ženska Frančeskin je, kateri italijanski listi priznavaajo. Pravi, da je bolj zamišljena, nego razburjena in da je videti strašno utrujena. To je pač razumljivo, ko sedi v ječi že kakih pet mesecev, ne da bi ji bil dokazan, vsaj dozdaj ne, kakšen zločin, razen da je vedela, oziroma izvedela za atentat.

„Piccolo“ polemizira naprej s „Slovencem“

»Piccolo« od 2. septembra zopet odgovarja »Slovenec« v obširnem članku. Najboljši odgovor na njegova izjava, bo, če jih enostavno navedemo, komentar si bo vsak slovenski čitatelj lahko napravil sam.

»Piccolo« trdi namreč, da Slovenci oziroma Jugoslavlani sploh nimajo nobene pravice dolžiti »Piccolo«, oziroma Italijo sploh, kakšne odgovornosti zaradi teroristične akcije nekaterih agitatorjev v Julijski krajini, kakor to dela »Slovenec«, ker da je Julijska krajina zgodovinsko, politično, etnično, geografično in pravno italijanska. Italijani čutijo samo to odgovornost, da to italijansko pokrajino branijo pred vsakim poskusom, da bi se odtrgala od Italije.

Končno pravi »Piccolo«, da so dokazi o zločinski delavnosti »komitašev« v Julijski krajini tako jasni in prepričevalni, da bi se proces mogel vršiti naravnost v uredniških prostorih »Slovenca« v Ljubljani. (Mi nimamo nič proti temu; celó velika in lepa dvorana je v naši palači na razpolago! — Opomba urednikov »Slovenca«.)

Tudi ostali italijanski listi nadaljujejo s članki, v katerih z vso emfazo in patosom poudarjajo, da je Julijska krajina italijanska. »Popolo d'Italia« piše celó, da je italijanska že od rimskih časov in da Slovenci predstavljajo samo pastirje in kmetje, ki so se med rimskim prebivalstvom naselili. Iz vsega tega v resnici zelo neinteligentnega in kulturnih ljudi nevednega pisanja se jasno razvidi, da fašistični novinarji dobro čutijo, da general Cristini problema Julijske krajine nikakor ne bo rešil. Fašistični žurnalisti so posebno nervozni zato, ker je baš v sedanjem trenutku bivši italijanski ministrski predsednik Nitti objavil članek, v katerem zigosa metode fašističnega režima v Julijski krajini, o kateri bivši italijanski ministrski predsednik ugotavlja, da ni italijanska, ampak slovenska.

Gospodje od »Piccola« pa naj kar izvolijo polemizirati s svojim rojakom in bivšim šefom italijanske vlade!

v vojnih časih, posegati mora po skrajnih obrambnih sredstvih, kajti fašizem je sklenil, da iztrebi vse Slovence v Italiji. Razen kazenskih ekspedicij se je začelo tudi srednjeveško mučenje v ječah, dočim se v krvavih sodiščih v Rimu vršijo umori.

List »Svoboda« piše: »Revolucija je na pohodu. Nasilni fašisti se bojuje, slovenske mase v Italiji čakajo na dan obračuna s fašisti, na katerega ne bo treba več dolgo čakati. V nekaterih krajih Kalabrije so se že uprli kmetje, v Carrari so se uprli delavci tamkajšnjih kamnolomov. V Sulmoni so kmetje pregnali tamkajšnjega župana. V Faenzi je bilo umorjenih osem fašistov, povsod se fašisti nepopisno bojijo in bežijo. V Milanu n. pr. so morale čete na konjih naskočiti tovarno Miani, ker so se delavci uprli in naslikali na steno Mussolinia s prebojenim srcem.«

V drugem članku istega lista se proslavlja smrt Vladimira Gortana, katerega je izjemno so-diše obdobil na smrt in ustrelilo. Njegova žrtev se opisuje kot posebno dragoceno za stvar Slovanov. Pasti bodo morale se druge žrteve za osvoboditev.

Drug članek istega lista opozarja na to, da je italijanski kralj 1. 1920. pred parlamentom formalno obljubil, da bo skrbel za nacionalne manjšine, ki so podrejene njegovemu prestolu.

Dalje je predsednik prečital tudi druge take članke. Tako n. pr. se trdi v nekem članku, da se notranje politični položaj v Italiji blizu svojemu polomu. Konec fašizma se bliža. V italijanskih mestih se ponavljajo demonstracije brezposelnih. Konflikt med karabinjerji in milico bo spraval na dan nasprotstvo med bivšim monarhističnim ministrom Federzonijem in Mussolinijem. Da tak položaj ne more dolgo trajati radi velikih težav v Italiji, ve Mussolini, ve kralj in njegov zvesti zastopnik Federzoni.

Dalje so se prečitali spisi tržaške policije, ki naj pojasnijo politično delovanje današnjih obtožencev. Informatorji so bili razdeljeni ob vsej pokrajini. Povelja so se dajala, napisana s tajno pisavo. Med prvimi, ki je popolnoma vse priznal, je bil Ciril Kosmač, ki je pojasnil cilje in namene Goriske Matice. Andrej Manfreda je odkrito priznal svoje delovanje v korist jugoslovanstva. Da bi svoje delo lahko opravljal nemoteno, je vstopil v vrste fašistične milice. Dalj časa je trajalo čitanje poročila tržaške kvesture o atentatu na uredništvo »Popola di Trieste« in o požigu italijanskih šol na Krasu.

Ob koncu današnje razprave je bil zavrnjen predlog zastopnikov tržaške zveze fašistov in očeta časnikarja Guida Nerija, da se kot civilna tožitelja pridružita temu procesu, nato pa je bila razprava odložena na jutri popoldne ob treh.

Atentat na generala Cristinija?

Listi so včeraj objavili oficijelno poročilo, da se je v vlaku, v katerem se je predsednik prekega sode Cristini peljal na razpravo v Trst, pripetila nesreča. Na postaji Battiferro pri Bologni je namreč zavozil v Cristinijev vlak nek tovorni vlak in vrgel zadnji vagon iz tira. En potnik je bil težko ranjen, več pa lahko. Vlak je imel radi tega 40 minut zamude. Publika pa govori, da ne gre za nesrečo, ampak za atentat. To bi potrdilo tudi aretacije železničarjev, ki so se po tem dogodku izvršile. Fašistični krogi so namreč mnenja, da je nemogoče, da bi tovorni vlak, ki je premikal na kolodvoru, ne zapazil prihajajočega brzovlaka. Če bi bila oba vlaka na istem tiru, bi se lahko mislilo, da gre za slučajno nesrečo. Tako pa je tovorni vlak zavozil od strani v brzovlak z očitnim namenom, da bi zadel vagon, v katerem se je vozil general Cristini. Če bi vozil tovorni vlak le malo hitreje, bi bilo dotični vagon zdrobilo, pri čemer bi bil general Cristini skoro gotovo ubit. Preiskava se vrši z največjo strogostjo, ker sumijo da so na delu protifašistični elementi.

Ce se bo ta sum izkazal kot opravičen, potem bi to bilo pač dokaz, da ob tržaškem procesu ne čutijo baš vsi Italijani tako, kakor predstavlja to »Piccolo« in njemu soroden tisk.

Vprašanje pomirjenja Indije

Bombay, 2. sept. AA. Sir Tej Bahadur Sapru je izjavil da se pogajanja za mir, ki naj odstrani agitacijo za civilno neposlušnost, še niso končala. O položaju bodo še enkrat razpravljali z Gandhijem. Sapru je pri tej priliki poudaril, da igra vodilno vlogo pri teh pogajanjih Gandhi in da ne more biti govora o ponesrečenih pogajanjih dotlej, da Gandhi ne izreče svoje končne besede.

Nov »diktator«

Bukarešt, 2. sept. z. Na hišah v raznih ulicah so bili nalepljeni plakati s sliko prof. Cuze, znane antisemita. Zavzema se za diktaturo. Pravi, da se tam, kjer še ni diktature, zanjo borijo. Bodoči diktator naj bi bil prof. Cuza, pravijo plakati.

Značilen demanti

Pariz, 2. sept. AA. Havas poroča iz Berlina, da v tamošnjih uradnih krogih demantirajo poročilo nekega angleškega lista, ki trdi, da je Nemčija sklenila vojne zveze z Italijo, Madjarsko in Bolgarijo.

Waleški princ avanziral v vseh vrstah orožja

London, 2. sept. AA. Waleški princ je te dni napredoval v vseh vrstah orožja. V mornarici je bil povišan od kapetana v podadmirala, v pehoti od polkovnika v generala in v letalstvu od kapetana v maršala. V ladijsko službo je stopil princ z dvanajstimi leti. Leta 1907. je stopil v Osborne-college, nakar je po dveh letih prestopil v Dartmouth-college. Pri mornarici je bil dalj časa in je križaril skoro po vseh morjih. Ob izbruhu svetovne vojne je prišel k grenadirjem in je bil neprestano v rovih svojih polkov. Leta 1917. je bil imenovan za poročnika in za pobočnika sira Johna Frencha. Princ je poveljnik raznih polkov. Njegovi stiki z letalstvom so bili krajši kakor zveze, ki jih je imel njegov brat, yorški vojvoda, toda njegovo zanimanje za letalstvo je čedalje narasčalo in sedaj uporablja lastno letalo.

Proti ukrajinskim teroristom

Varšava, 2. sept. AA. »Pac« poroča, da policija v Lvovu nadaljuje likvidacijo terorističnih organizacij v Ukrajini. Aretirala je člane novih organizacij, pri katerih je našla razstreliva in kompromitirajoče dokumente.

Druga obletnica albanske monarhije

Tirana, 2. sept. AA. Vsa Albanija je svečano proslavila drugo obletnico proglašitve monarhije. Kralju Zogu so bile prirejane navdušene ovacije. Ministri, visoki albanski dostojanstveniki in člani diplomatskega zbora so bili sprejeti v avdienci in so pri tej priliki čestitali kralju Zogu.

Auto konkurira železnici

Wellington, 2. sept. AA. Državne železnice so imele lani milijon in četrti sterlingov deficiita. Primanjklaj pripisujejo avtomobilni konkurenci.

Dunajska vremenska napoved: Severne Alpe: Oblačnost bo ponehala. Hladno vreme. — Vzhodni rob Alp in južne Alpe: Večinoma jasno in hladno.

Avstro-italijansko-madjarsko prijateljstvo

Dunaj, 2. sept. Te dni so pričeli graditi avtomobilsko cesto iz Salzburga v Dravsko dolino do Mauthena in dalje v Italijo na Tolmezo. S tem se težišče Salzburgske, ki je doslej težila po železnici Salzburg-Beljak, Jesenice-Gorica proti Trstu, pomakne proti zapadu, in sicer v prid Benetkam. Tržačani se vznemirjajo in zahtevajo, da se Tolmezo spoji s Trstom s široko avtomobilsko cesto, ki bi šla skozi Videm naravnost v Trst, torej mimo Gorice.

Tudi napovedana avtomobilska cesta Gradec-Celovec-Trbiž bo škodovala Trstu, ker bo najbolj naravno tržaško ozadje približala Benetkam. Tržaški tisk je venomer rotil rimsko vlado, naj upošteva neposredne zveze med Madjarsko, Avstrijo in Italijo, da se tako promet izogne »jugoslovanskim šikanam«. Zda, ko je ta njegova želja na tem, da se uresniči, pa je prišel do spoznanja, da morejo

Trst hraniti edino doseadanje zveze, ki tečejo skozi Jugoslavijo in da nova tako zaželjena cesta pušča Trst ob strani ter ga potiskajo čedalje bolj proti vzhodu.

Seveda se bodo Tržačani morali sprijazniti z novim kurzom italijanske politike, ki iz »višjih državnih razlogov« na Trst ne polaga tolike važnosti, kolikor na zvezo s srednjo Evropo, ki bi potekala daleč zapadno od Trsta, obkrožujoč Jugoslavijo na njenem levem boku.

V obče Avstrija čedalje bolj plove v italijanskih vodah. Te dni se je štajerski deželni glavar dr. Rintelen vozil okoli z italijanskim poslanikom pri avstrijski vladi, Auritjem, v kojega družbi je otvoril nove velike elektrarne, ki so zgrajene z italijanskim kapitalom. Pri tej priliki so se govorili govori in izmenjale brzogovne častilke z gosp. Mussolinijem, ki je najprisrčnejših besedah podčrtnje avstrijsko-italijansko prijateljstvo.

Po krvavih demonstracijah v Budimpešti

Budimpešta, 2. sept. ss. Po uradnih ugotovitvah so zahtevali včerajšnji nemiri 1 smrtno žrtev, 82 hudo ranjenih, več sto pa lahko ranjenih. Med policijo je bilo 7 lahko ranjenih, 2 pa težko. Med ranjenci se nahajajo tudi 4 ženske in 9 trgovcev, ki so branili svoje trgovine pred plenjenjem.

Meščanski listi trdijo, da se je demonstracija udeleževalo 15.000 do 20.000 demonstrantov. Dalje trdijo listi, da se je državni oblasti posrečilo vzdržati varnost in red, dočim so voditelji socialnih demokratov pokazali, da so nesposobni voditi maso. Socialnodemokratski list »Nepszav« ceni številu udeležencev pri manifestacijah nad 100.000. Voditelj socialistov Garamy navaja v nekem član-

ku, da se za socialne demokrate lahko ugotovi aktivum v tem, da so mobilizirali veliko maso.

Komunisti so začeli velikopotezno kampanjo z letaki, iz katere izhaja, da nameravajo prirediti bodočo soboto komunistično ulično manifestacijo za proletarsko diktaturo. V petek bodo torej varnostne čete zopet strogo pripravljene in okrepljene z gasilci. Za pogreb ubitega delavca Danilya, katerega hoče socialnodemokratska stranka porabiti za velike manifestacije, se vrše velike priprave, da se preprečijo izgredi.

Danes je poskušalo okoli 50 brezposelnih delavcev demonstrirati na Hunyadijevem trgu in Andrássyjevi cesti, pa jih je policija brez truda »zgatala«. 25 oseb je bilo aretiranih.

Ostanki Andreeja v domovini

Tromsø, 2. sept. as. Dopoldne ob 8.30 je dopel parnik »Bratvaag« in topničarka »Mihail Sars« v pristanišče v Tromsø. Na prednjem jamboru je bila obešena švedska zastava, na pol droga pa norveška. Ko se je parnik »Bratvaag« pokazal na obzorju, so bile ulice v bližini pristanišča že prazne. Hitro pa se je razširila vest in v par minutah so bile ceste polne občinstva.

»Bratvaag« se ni ustavila ob mostu, temveč v bližini švedskega konzulata, ki se nahaja takoj ob pristanišču. Ekspedicija je identiteto severnih raziskovalcev ugotovila potom obleke. Prvo okoli je je Andreejevo, drugo pa najbrže Fraenklovo, dočim je tretje okostje najbrže od severnega medveda. Samo Andreejevo okostje se je z gotovostjo dognalo. Švedski konzul je stopil na krov ladje, da podpiše z norveškimi zastopniki zapisnik

o prevzemu trupel. Ob 11 dopoldne je moštvo parnika »Bratvaag« prineslo trupla na kopno. Odelek norveške mornarice je izkazal zadnjo čast, dočim se je množica odkrila, ko so zemeljske ostanke položili v mrtvaški voz. Dr. Horn in moštvo ladje je korakalo pred mrtvaškim vozom, kakoremu so sledili zastopniki švedske in norveške vladne komisije. Pogreba se je udeležilo mnogoštevilno občinstvo. Vse mesto je bilo v žalnih zastavah. Sedaj se ima začeti delo učenjakov, da spravijo posmrtno ostanke v dostojno stanje, obenem pa bodo skušali muzejski strokovnjaki rešiti za bodočnost dragocene spise in instrumente. Skušala se bo pojasniti in odkriti tajnost davne tragedije, ki je pred tridesetimi leti zahtevala življenje odličnega znanstvenika.

Francoska letalca preletela Ocean

Pariz, 2. sept. AA. Letalo »Vprašaj« je bilo ob 3 popoldne nad Halifaxom in leti z veliko hitrostjo proti jugozapadu. V New Yorku, kjer ga pričakujejo pred polnočjo srednjeevropskega časa, se vrše velike priprave za sprejem. Ves Pariz nestrno pričakuje vesti o srečnem pristanku v New Yorku, s čimer bi letalca Costes in Bellonte postavila nov rekord.

Pariz, 2. sept. AA. Ob 15.15 ameriškega časa je bilo letalo »Vprašaj« nad ameriško državo Massachusetts, to je kakih 250 km zračne črte od New Yorka.

New York, 2. sept. as. Ob 20 srednjeevropskega časa so opazili Costesovo letalo na Gloucesteru v državi Massachusetts.

Pariz, 2. sept. as. Ob 21.50 je dospela v Pariz vest, da je Costes preletel Boston.

Page se je ubil

Chicago, 2. sept. AA. Kapetan ameriške mornarice Artur Page se je ponesrečil s svojim letalom med velikimi letalskimi tekmami, ki jim je prisostvovalo 60.000 gledalcev. Ponesrečeni letalec je preminul v bolnici.

Kralji zločincev aretirani

Berlin, 2. sept. as. Ameriški kralji zločincev Jack Diamond je bil včeraj na prošnjo ameriškega poslanika aretirani v Anchenu. Iz Anversa se je telefonično sporočilo, da potuje Diamond z nemškim potnim listom v Magdeburg. Ameriški poslanik je nato sporočil nemškemu oblastem, da ima pripravljeno prošnjo, da Diamonda izročijo ameriškim oblastem, katero je utemeljil s številnimi Diamondovi zločini in umorom newyorškega bančnega sluga. Kljub temu, da so vse evropske policijske oblasti natančno kontrolirale Diamonda na njegovem potovanju, pa so detektivli je prezrili, da Diamond ni vstopil v avizirani Pullmannov vlak, temveč je odpotoval z Ostende-ekspresom, tako da bi bil skoro ušel. Diamond se ni branil in je imel pri sebi 15.000 mark gotovine. Z velikimi varnostnimi odredbami so prepeljali newyorškega kralja zločincev v zapore v Anchenu.

Hmeljski trg

Zatec, 2. sept. as. Danes je bilo nekoliko manjših kupčij za češki in nemški hmelj. Cene so znašale 400 do 500 Kč za 50 kg. Zetev hmelja je že skoro popolnoma končana.

Nürnberg, 2. sept. as. Danes je bilo pripeljanih na trg 110 bal. Povpraševanje je bilo zelo mirno. Prodajni je bilo 30 bal, samo prvotnega tetnaškega hmelja po 85 do 90 mark. Za inozemski hmelj ni bilo nobene kupčije. Razpoloženje je še vedno mirno in čakajoča.

Nj. Vel. kralj v Belgradu

Belgrad, 2. sept. AA. Nj. Vel. kralj je davil prispel z dvornim vlakom z Bleda v Belgrad.

Dogodek na meji

(Glej poročilo na 3. strani.)

K poročilu o dogodku na meji smo prejeli še tole dodatno poročilo:

Dogodek se je izvršil tako-le: Dva neznanca sta hotela prekorčiti mejo. Ko ju je dobila patrolja treh italijanskih miličnikov, so zahtevali, da se legitimirata. Onadva pa sta potegnila revolverje in streljala. Pri tem sta bila ubita en miličnik in en civilist. Kakor se pripoveduje, je bil ubiti civilist Kukec, na čigar glavo je bila v Italiji razpisana nagrada 10.000 lir. Pri njem so našli revolver, patrone, daljnogled in zemljevid. Dogodek se je izvršil 200 metrov od meje. Tik po dogodku je mimo pripeljal tovorni vlak z Rakake, ki so ga miličniki ustavili in naperili nanj puške. Pregledali so ves vlak in so se morali vsi legitimirati.

Kaj pravi italijansko uradno poročilo?

Rim, 2. sept. as. Agentura Stefani poroča, da je prišlo okoli poldne pri Škocijani do oboroženega spopada med fašistično mejno patroljo in dvema Orjunašema (ta organizacija že davno sploh več ne obstoja. Op. ur.). En miličnik je bil na mestu mrtve, drugi pa je dobil strel v prsa in so ga prepeljali v Trst. Poveljnik patrolje je napadel enega Orjunaša in ga ubil, dočim je drugi zbežal v gozd. Oba Orjunaša sta imela revolverje in bodala. Pri ubitem Orjunašu so našli daljnogled, topografske karte in več listin. Begunca so zasledovali s policijskim psom. Orjunaša sta bila italijanska državljana in sta hotela zbežati čez mejo.

Konzularne vesti

Ljubljana, 2. sept. AA. Kr. banska uprava dravske banovine je prejela obvestilo, da je vlada republike Kube sklenila ukiniti svoj generalni konzulat v Belgradu. Konzulat je prenehal poslovati 9. julija t. l.

Ljubljana, 2. sept. AA. Kr. banska uprava dravske banovine je prejela obvestilo o tem, da je švedska vlada preuredila teritorialno pristojnost svojih konzulatov v Jugoslaviji. Pod pristojnost konzulata v Zagrebu spadajo dravska, savska in primorska banovina, konzulat v Skoplju obsega moravsko in vardarsko banovino, pod konzulat v Sarajevu pa spadajo drinska, vrbaska in zetska banovina.

Napredni javni delavci

Belgrad, 2. sept. AA. Predsednik ministrskega sveta in minister notranjih zadev general Peter Živković je prejel tole brzojavko:

»Predsedniku kraljevske vlade, generalu Petru Živkoviću, Belgrad. Murska Sobotla. — Javni delavci iz vsega Prekmurja, zbrani danes v Murski Soboti, navdušeno pozdravljajo sklep, da se preide k organiziranemu delu za izvedbo velikih idej kraljevskega manifesta in programa Vaše eksekucije z dne 4. julija v čistem jugoslovanskem zmislu. Oni vidijo v tem delu srečo tega obmejega kraja, trdno prepričani, da se bo ves navdušeni narod zbral in pozabil slabo prošlost, v želji, da doseže v svoji edinstveni domovini svojo gospodarsko, socialno in kulturno zadovoljnost. Sešatek se je zaključil z navdušenimi manifestacijami za Nj. Vel. in njegov prevzeti dom ter z izrazi spoštovanja do Vas in do Vašega dela. V imenu prisotnih dr. Kramer Albert, Benko Josip, predsednik občine in banski svetnik v Murski Soboti, Godina Stefan, evangelijski župnik, Gornji Petrovič, Koder Anton, kr. nolar v Murski Soboti, Cvetko Ludovik, zasebni namestnik v Murski Soboti, Horvat Izidor, učitelj v Hotežu.

Sprememba v sokolski upravi

Belgrad, 2. sept. V upravi saveza Sokola kraljevine Jugoslavije se je izvršila izprememba v osebni njenega načelnika. Ker je dosedanjí načelnik dr. Viktor Munik podal ostavko na to mesto, je minister prosvete 20. avgusta pod št. 31.490 imenoval za načelnika Saveza Ivana Bajželja, profesorja gimnazije na učiteljsku v Ljubljani.

Belgrajske vesti

Belgrad, 2. sept. z. Zunanji minister dr. Marinković bo v četrtek odpotoval v Zenevo radi ureditve nekaterih tehničnih vprašanj v zvezi z otvoritvijo konferencie.

Belgrad, 2. sept. AA. Nocoj je odpotoval v Ljubljano minister brez listine in namestnik ministra za trgovino dr. Ivan Šveglj. V Ljubljani ostane en dan.

Belgrad, 2. sept. AA. Z včerajšnjim brzovlakom je prispel z Bleda finančni minister dr. Stanko Štrijuga. Takoj po prihodu je prevzel posele svojega resora.

Belgrad, 2. sept. m. Kakor poročajo iz Novoga Sada, je tja prispel novoimenovani ban Matij Svetomir, ki je bil na najsvetanejši način sprejet. V svojem govoru je naglasil, da je treba pozabiti preteklost in on obeta, da bo vsem enaka pravica in zahteva tudi enake dolžnosti.

Belgrad, 2. sept. z. V prometnem ministristvu je bila konferenca vseh železniških ravateljev pod predsedstvom prometnega ministra Radičevića. Na konferenci so razpravljali o novih železniških tarifih v zvezi s pospeševanjem finančnega stanja stanja prometa.

Belgrad, 2. sept. AA. S sklepom ministrstva za promet se mora smatrati vino pri prevozu kot brzovozno blago. Zato se ne sme zadrževati na vmesnih postajah.

Belgrad, 2. sept. AA. Z odlokom finančnega ministra je postavljena za uradnika v II-5 v odseku za državno računovodstvo pri finančni direkciji Emil Lazar.

Belgrad, 2. sept. AA. Smrtno ostanke pokojnega Vladana Gjorgjevića prepeljejo v posebnem vagonu jutri zjutraj ob 6 v spremstvu uradnikov jugoslovanskega poslanstva na Dunaju.

Uvod v misijonske dni

tvori cerkveni koncert pevskega društva »Ljubljana« v soboto zvečer ob 20 v ljubljanski stolnici. Tovrstni koncerti pri nas niso prav pogostni, zato bo omenjeni koncert kar najbolj dobrodošel. V pevskem delu je koncert stilno lepo zaokrožen, kar povedo že imena skladateljev: Palestrina, Orlando Sasso in potem Springer, Goller. Vmes je tudi Adamčeva »Jutranja pesem« po napevu iz leta 1584, tudi stilno lepo prirejena. Pri koncertu sodeluje s petimi točkami g. stolni kap. mgr. St. Premrl in operni tenor g. Jože Gostič. Občinstvo opozarjamo pravočasno na ta koncert.